

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35070
Nom	Victimologia
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1302 - Grau de Criminologia	Facultat de Dret	3	Primer quadrimestre
1923 - Programa Doble Titulación Derecho-Criminología	Facultat de Dret	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1302 - Grau de Criminologia	11 - Victimologia	Obligatòria
1923 - Programa Doble Titulación Derecho-Criminología	4 - Assignatures obligatòries de tercer curs	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
BELEÑA MATEO, M.ANGELES	295 - Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics
COLAS TUREGANO, M.ASUNCION	72 - Dret Penal

RESUM

La Victimologia és una assignatura que se centra en l'anàlisi de la figura de la víctima des d'un punt de vista multidisciplinari (psicològic, sociològic, jurídic) i que abraça l'estudi de les raons que poden portar una persona a ser víctima i de la situació subsegüent al fet delictiu per a la persona que l'ha patit –cosa que implica, entre altres qüestions, l'examen de la complexa relació de la víctima amb el sistema de justícia penal en les seues facetes substantiva, processal i assistencial–, així com de les principals estratègies de prevenció i de desvictimació.

L'assignatura Victimologia proporciona a l'alumne un panorama teòric i metodològic dels diversos aspectes de la victimització; això suposa estudiar l'àrea de la victimologia en el seu vessant teòric, descriptiu, explicatiu, predictiu i d'investigació, com també en l'aplicació, l'avaluació, la prevenció, l'assessorament i/o el tractament i seguiment de la víctima en els més variats camps.

L'atenció a les víctimes és una de les àrees de màxim interès i preocupació i indiscutible desenvolupament a Espanya, en l'actualitat, sobretot en assumptes especialment significatius com abusos sexuals, mals tractes en l'àmbit familiar, en el context laboral o, des d'una perspectiva més general, en allò que fa a la relació de la víctima amb el sistema de justícia penal.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

COMPETÈNCIES

1302 - Grau de Criminologia

- Saber utilitzar un llenguatge tècnic que permeta expressar els conceptes correctament i des d'una p e r s p e c t i v a d e g è n e r e .
- Ser capaç d'apreciar la complexitat i la diversitat del fenomen criminal.
- Saber aplicar les teories criminològiques per explicar la delinqüència i poder prevenir la comissió de d e l i c t e s .
- Saber atendre les necessitats de la víctima, amb una referència especial a les víctimes de violència d e g è n e r e o a l s m e n o r s .
- 8- Saber aplicar les teories criminològiques en l'elaboració de polítiques públiques centrades en la p r e v e n c i ó d e l d e l i c t e i l ' a t e n c i ó a l a v í c t i m a .
- Saber aplicar les tècniques d'investigació adequades per a la persecució de delictes i la resolució de conflictes socials, garantint la seguretat ciutadana i els drets fonamentals.
- Saber identificar la diversitat i la desigualtat social i les seues conseqüències en relació amb el fet delictiu, la victimització i les respostes davant el crim i la desviació.
- Saber dissenyar programes orientats a la prevenció de la reincidència i la victimització.
- Ser capaç d'analitzar el delicte, el delinqüent i la víctima i dissenyar estratègies de prevenció i d'intervenció, des del respecte als drets humans, la igualtat entre homes i dones, la pau, la sostenibilitat, l'accessibilitat universal i el disseny per a tothom i els valors democràtics.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

-Conèixer la perspectiva històrica i conceptual de la victimologia.

G: 1 i 5

E: 1

-Conèixer les principals dimensions, processos i tipologies en l'estudi de la victimologia.

G: 5

E: 15

-Comprendre la importància del respecte als drets fonamentals de la víctima en el marc del sistema penal.

G: 8

E: 11

-Conèixer i detectar els efectes o conseqüències del delictes en les víctimes a nivell biopsicosociocultural amb especial referència al gènere.

G: 5

E: 5

-Que sàpiguen realitzar l'estudi, la planificació i la prevenció en grups de risc, i campanyes divulgatives a la població general.

E: 1, 5, 8, 16, 22

-Iniciar els alumnes i alumnes en la investigació victimològica, facilitant-los mètodes i tècniques d'investigació en victimologia.

G: 2

E: 11

-Assolir el maneig de les principals tècniques d'avaluació, tractament i intervenció en la victimització. Conèixer-ne els avantatges i els inconvenients.

E: 8, 22

-Conèixer els principals aspectes del sistema de justícia penal espanyol, en els vessants del dret penal substantiu i processal, que presenten rellevància victimològica.

G: 1 y 3.

E: 5, 11, 20 y 22.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. La victimologia. Qüestions conceptuals i metodològiques

La victimologia com a ciència: concepte, objecte i mètode. Aproximació al concepte de víctima des d'una perspectiva victimològica. Breu referència a la història de la victimologia. Aspectes psicològics de la victimització.

2. Àmbits de victimització

Assetjament psicològic laboral (mobbing). Violència familiar. Abús sexual a menors. Altres àmbits de victimització. Prevenció de la victimització.

3. Efectes del delictes en les víctimes

Conseqüències a nivell cognitiu, afectiu, conductual i psicofisiològic. Simptomatologia aguda i posttraumàtica. Altres trastorns habituals en víctimes. Models explicatius. Valoració psicològica i criminològica de les lesions i seqüeles.

4. La víctima i el sistema de justícia penal (I)

La tutela dels interessos de les víctimes en el marc d'un estat social i democràtic de dret. La protecció internacional de les víctimes. La posició de la víctima en el sistema de justícia espanyol: aspectes de dret penal substantiu (concepte juridicopenal de víctima; situacions de vulnerabilitat victimal que el legislador té en compte en el disseny dels tipus penals, les circumstàncies genèriques i altres institucions penals; les infraccions no perseguibles docti i el perdó de la persona ofesa; la víctima i el sistema de sancions penals; altres manifestacions victimològiques en la legislació penal substantiva ()).

5. La víctima i el sistema de justícia penal (II)

Lestatut jurídic de la víctima en el procés penal espanyol (informació, participació, protecció). Les víctimes i la política criminal. La delimitació de la victimologia acadèmica respecte dels moviments socials de suport a les víctimes del delictes.

6. Sistemes d'assistència, reparació i intervenció

Perspectives jurídica, mèdica i psicològica. Programes d'assistència i intervenció amb víctimes. Intervenció en crisis.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs en grup	10,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	35,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
Resolució de casos pràctics	10,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

En les **sessions docents** el professor destacarà els aspectes nuclears de cada lliçó i s'abordaran els problemes més complexos que susciten. Per fer-ho, es partirà de supòsits concrets, en la mesura que siga possible connectats amb l'actualitat, i es plantejaran qüestions o activitats als estudiants a fi de promoure la discussió a classe. Es pretén que l'alumne, a més de comprendre els conceptes i institucions bàsiques de l'assignatura, aprenga a raonar jurídicament i criminològicament i a adoptar un discurs crític davant la regulació positiva i les seues possibles implicacions en relació amb la víctima. Pel tal de facilitar aquest **aprenentatge (actiu)**, les classes s'estructuraran preferentment a partir de tasques que el professor explicarà a la classe anterior i que deixarà amb antelació a l'aula virtual (lectura de textos, realització de qüestionaris, resolució de casos pràctics, etc.), i que exigiran un estudi i preparació prèvia per part de l'estudiant, així com la seua participació posterior en el desenvolupament de la classe, durant les quals, sovint, l'exposició magistral es combinarà amb exercicis, individuals o de grup, i altres dinàmiques participatives.

L'assignatura Victimologia és de 6 crèdits ECTS, cosa que suposa, d'acord amb el protocol docent de la Facultat de Dret de la UV, dues sessions docents setmanals d'1 hora i quaranta minuts, a les quals cal afegir la realització d'activitats complementàries al llarg del quadrimestre (com, per exemple, la participació en seminaris interdisciplinaris sobre aspectes d'actualitat relacionats amb l'assignatura).

AVALUACIÓ

Les competències d'aquesta matèria seran avaluades mitjançant una prova escrita de caràcter global, que determinarà el 60% de la qualificació, i també a través de la resolució de problemes i casos pràctics i la realització de treballs i altres activitats aplicades que, d'acord amb el que s'ha indicat en l'apartat de metodologia docent, el professor proposarà al llarg del curs. Aquestes activitats avaluables, que n'hauran de ser com a mínim dues, determinaran el 40% restant de la qualificació.

Per superar l'assignatura, caldrà aprovar l'examen global. Els alumnes que no realitzen avaluació continua es podran presentar a la prova global. En aquest cas, però, la qualificació queda limitada al valor ponderat de l'examen sobre la nota global, de manera que com a màxim podran obtenir un 6 en la qualificació final. Els alumnes que suspenguin la prova global en primera convocatòria, mantindran la qualificació obtinguda en l'avaluació contínua per a la segona convocatòria.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Baca, E., Echeburúa, E. i Tamarit, J.M. (2006) (coord.): Manual de Victimología. València: Tirant lo Blanch.
- Beleña, A. i Báguena, M.J. (en premsa). Aspectos psicológicos de la vitimización.
- Morillas, D.L., Patró, R.M. i Aguilar, M.M. (2014): Victimología: un estudio sobre la víctima y los procesos de victimización. Madrid: Dyckinson.
- Pereda, N. y Tamarit, J.M. (2013): Victimología Teórica y Aplicada. Barcelona, Huygens Editorial.

Complementàries

- Báguena, M.J. (2003): Guía de tratamientos psicológicos eficaces para el trastorno de estrés postraumático. (p. 311-335). En M. Pérez, J.R. Fernández, C. Fernández i I. Amigo (coord.): Guía de tratamientos psicológicos eficaces. Vol. I. Adultos. Madrid: Pirámide.
- Báguena, M.J., Beleña, A., Toldos, M.P., Díaz, A., Roldán, C. & Amigo, S. (2006). Mobbing, género y salud. Investigación subvencionada pel Ministerio de Trabajo i Asuntos Sociales (Instituto de la Mujer), mímeo.

- Báguena, M.J., Villarroya, E., Díaz, A., Beleña, A., Roldán, C. i Reig, R. (2001): Propiedades psicométricas de la versión española de la Escala Revisada de impacto del estresor (EIE-R). *Análisis y Modificación de Conducta*, 27, 581-604.
- Beristain Ipiña, A. (2000): *Victimología. Nueve palabras clave*. València: Tirant lo Blanch.
- Beristain Ipiña, A. (2004): *Protagonismo de las víctimas de hoy y mañana (evolución en el campo jurídico-penal, prisional y ético)*. València: Tirant lo Blanch.
- Cerezo Domínguez, A. (2010): *El protagonismo de las víctimas en la elaboración de las leyes penales*. València: Tirant lo Blanch.
- Daza Bonachela (2015): "Escuchar a las víctimas. Victimología, derecho victimal y atención a las víctimas". Ed. Tirant lo Blanch: Valencia.
- Echeburúa, E. i Guerricaechevarría, C. (2000): *Abuso sexual en la infancia: víctimas y agresores. Un enfoque clínico*. Barcelona: Ariel.
- Echeburúa, E. i Del Corral, P. (1998): *Manual de violencia familiar*. Madrid: Ed. Siglo XXI.
- Fernández, A. i Rodríguez, A. (2002). *Intervención en crisis*. Madrid. Síntesis.
- García Álvarez, P. (2014): *La víctima en el derecho penal español*. Valencia: Tirant lo Blanch
- Ferreiro, X. (2005): *La víctima en el proceso penal*. Madrid: La Ley.
- González, J.P. (dir.) (2007): *Panorama actual y perspectivas de la victimología: la victimología y el sistema penal*. Madrid: Consejo General del Poder Judicial, Centro de Documentación Judicial.
- Gómez Colomer, J.L. (2014): *Estatuto jurídico de la víctima del delito*. Cizur Menor: Aranzadi.
- Labrador, F.J., Rincón, P.P. i De Luis, P. (2004): *Mujeres víctimas de la violencia doméstica. Programa de actuación*. Madrid: Pirámide.
- Lorente Acosta, M. i Lorente Acosta, J.A. (1998): *Agresión a la mujer: maltrato, violación y acoso*. Granada: Ed. Comares.
- Meadows, R.J. (2001): *Understanding violence and victimization*. Nova York: Prentice Hall.
- Morillas, D.L., Patró, R.M. i Aguilar, M.M. (2011): *Victimología: un estudio sobre la víctima y los procesos de victimización*. Madrid: Dykinson.
- Subijana Zunzunegui, J.I. (2006): *El principio de protección de las víctimas en el orden jurídico-penal*. Granada: Comares.
- Soleto Muñoz (dir.) (2019) "Justicia restaurativa: una justicia para las víctimas" Ed. Tirant lo Blanch: Valencia.
- Varona Martínez (coord.) (2018) "Victimología: en busca de un enfoque integrador para repensar la intervención con víctimas" Ed. Aranzadi: Cizur Menor.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

ADENDA PRIMER CUATRIMESTRE 2020/2021

En caso de rebrote y cierre temporal de las aulas se estará a lo dispuesto en la Adenda Covid-19.

1. Contenidos

Se mantienen los contenidos inicialmente recogidos en la guía docente.

2. Volumen de trabajo y planificación temporal de la docencia

Se mantiene el volumen previsto en la guía docente. La planificación temporal de la docencia presencial se ajustará a los horarios de los grados y de los dobles grados aprobados por la Junta de Centro para el curso 2020-21. También se mantienen las horas de trabajo del estudiante recogidas en la guía docente para no sobrecargar de trabajo a los alumnos.

3. Metodología docente

La asignatura Victimología se adaptará al **MODELO DE DOCENCIA HÍBRIDA** establecido por la Facultad de Derecho, por el cual se impartirán clases teórico-prácticas presenciales en semanas alternas. Para ello, se procederá a la partición del grupo en dos subgrupos que recibirán docencia presencial en semanas alternas (pares o impares) en el horario establecido para la asignatura todas las semanas, combinada con docencia no presencial. Para los estudiantes, en la semana de no presencialidad, la docencia podrá ser síncrona o asíncrona. A tal efecto se seguirán las siguientes opciones:

Subida al aula virtual de los materiales para las sesiones de teoría y de prácticas (apuntes y transparencias).

Mismos materiales previstos en la guía original para la docencia presencial.

Seguimiento de la clase a través de VIDEOCONFERENCIA mediante los dispositivos con los que cuente el aula (cámaras y/o micrófonos). Grabaciones de las explicaciones de algunos temas disponibles en los registros de la plataforma blackboard y/o presentaciones locutadas en algunos temas.

Utilización del mail y “foro” del aula virtual, y algunas videoconferencias para atender las dudas.

Suministrar tareas y/o ejercicios a entregar mediante la opción de “Tarea” del aula virtual. Resolución de dudas por el sistema de tutorías (mediante mail) y “Foro”. Subir al “aula virtual” las soluciones correctas.

Durante el primer cuatrimestre del curso 2020-21, todo el profesorado con docencia en la Facultad de Derecho se acogerá al programa de **TUTORÍAS VIRTUALES**. El sistema de tutorías virtuales se desarrollará mediante el uso del correo electrónico institucional o a través de las herramientas propias del Aula Virtual, así como mediante el uso de plataformas que permitan una relación síncrona, como BBC o Teams. En caso de realizarse tutorías presenciales se realizarán con todas las garantías de seguridad e higiene para el profesorado y para el alumnado.

Las **ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS** se llevarán a cabo preferentemente en modalidad no presencial a través del formato “webinar”, caracterizado por la interactividad entre los/las participantes y los/las conferenciantes.

4. Evaluación

Las competencias de esta materia serán evaluadas mediante una prueba escrita de carácter global, que determinará el 60% de la calificación, así como a través de la resolución de problemas y casos prácticos, y la realización de trabajos y demás actividades aplicadas que, con arreglo a lo indicado en el apartado de metodología docente, el profesor irá proponiendo a lo largo del curso. Tales actividades evaluables, que habrán de ser de un mínimo de dos, determinarán el 40% restante de la calificación.

Para superar la asignatura será necesario que se apruebe el examen global. Los alumnos que no realicen evaluación continua podrán presentarse a la prueba global, quedando no obstante limitada en ese caso la calificación al valor ponderado del examen sobre la nota global, de manera que como máximo podrán obtener un 6 en la calificación final. Los alumnos que suspendan la prueba global en primera convocatoria, mantendrán la calificación obtenida en la evaluación continua para la segunda convocatoria.

Prueba de evaluación final: Se basará en un examen de tipo test presencial en el mes de enero, salvo que las condiciones sanitarias lo impidan absolutamente.

5. Bibliografía

A la bibliografía ya indicada en la guía docente, se añaden todos los recursos disponibles de manera gratuita a través de la conexión VPN de la Universitat de València.

ADENDA COVID-19

1. Continguts / Contenidos

Se mantienen todos los contenidos, inicialmente, programados en la guía docente para las sesiones teóricas y prácticas.

2. Volum de treball i planificació temporal de la docència/ 2. Volumen de trabajo y planificación temporal de la docencia

Mantenimiento de la planificación temporal docente tanto en días como en horario.

Se refuerza el aprendizaje autónomo del estudiantado mediante los materiales subidos al “aula virtual”, y la utilización de video conferencias y tutorías (por mail y mediante la herramienta del “foro”). Especialmente, estas herramientas para las dudas y la resolución de tareas y ejercicios.

3. Metodología docente/ 3. Metodología docente

Subida al aula virtual de los materiales para las sesiones de teoría y de prácticas (apuntes y transparencias).

Mismos materiales previstos en la guía original para la docencia presencial.

Grabaciones de las explicaciones de algunos temas disponibles en los registros de la plataforma blackboard. Y presentaciones locutadas en algunos temas.

Utilización del mail y “foro” del aula virtual, y algunas videoconferencias para atender las dudas.

Suministrar tareas y/o ejercicios a entregar mediante la opción de “Tarea” del aula virtual. Resolución de dudas por el sistema de tutorías (mediante mail) y “Foro”. Subir al “aula virtual” las soluciones correctas.

Sistema de tutorías. Se mantiene el programa de tutorías virtuales (atención en 48 horas laborables máximo por correo electrónico).

4. Evaluación

Las competencias de esta materia serán evaluadas mediante una prueba escrita de carácter global, que determinará el 60% de la calificación, así como a través de la resolución de problemas y casos prácticos, y la realización de trabajos y demás actividades aplicadas que, con arreglo a lo indicado en el apartado de metodología docente, el profesor irá proponiendo a lo largo del curso. Tales actividades evaluables, que habrán de ser de un mínimo de dos, determinarán el 40% restante de la calificación.

Para superar la asignatura será necesario que se apruebe el examen global. Los alumnos que no realicen evaluación continua podrán presentarse a la prueba global, quedando no obstante limitada en ese caso la calificación al valor ponderado del examen sobre la nota global, de manera que como máximo podrán obtener un 6 en la calificación final. Los alumnos que suspendan la prueba global en primera convocatoria, mantendrán la calificación obtenida en la evaluación continua para la segunda

convocatoria.

Prueba de evaluación final: Se basará en un examen de tipo test. Se utilizará la herramienta “cuestionario” del aula virtual en la fecha y la hora prevista para el inicio del examen.

Si una persona no dispone de los medios para establecer esta conexión y acceder al aula virtual, deberá contactar con el profesorado por correo electrónico en el momento de publicación de este anexo a la guía docente

5. Bibliografía

A la bibliografía ya indicada en la guía docente, se añaden todos los recursos disponibles de manera gratuita a través de la conexión VPN de la Universitat de València